

Till
Medlemmarna i Anläggningsforum

1. Anläggningsforums mål

Anläggningsforum, dess huvudmän och medlemmar ska agera så att inga medarbetare eller arbetstagar utnyttjas eller far illa, lagar ska följas, konkurrensen ska vara rättvis och alla aktörer ska verka för en trovärdig och attraktiv bransch. Anläggningsforum anser att det är ytterst angeläget att motverka lönedumpning, bristande arbetsvillkor, svartarbete, diskriminering och korruption dels genom medlemmarnas egna åtaganden dels genom att tydliggöra nödvändiga åtgärder för att underlätta och säkerställa en sund konkurrens.

2. Problembeskrivning

Medlemmarna i Anläggningsforum råder inte, enskilt eller tillsammans, över samtliga de åtgärder som bedöms nödvändiga för att säkerställa en Anläggningsbransch där inga medarbetare eller arbetstagar utnyttjas eller far illa eller att konkurrensen snedvrids på grund av utnyttjande av arbetskraft, bristande efterlevnad av regler m.m.

I en alltmer komplex marknad, med ett stort antal aktörer verksamma i anläggningsbranschen i många fall med underleverantörskedjor i flera led, ökar behovet av upprätthållandet av ordning och reda och aktiva åtgärder för att verka för en sund konkurrens på arbetsmarknaden. Dock är såväl uppföljning som kontroll komplicerade att genomföra där hänsyn måste ta till olika aspekter och där flera aktörer är berörda i olika delar.

Det krävs åtgärder från en rad håll för att förebygga missbruk av det arbetsrättsliga- och skatterättsliga regelverket och stärka det sociala skyddet för arbetstagar samt stärka förutsättningarna för att konkurrens sker på lika villkor. Flera kontrollmyndigheter såsom Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten med flera pekar på brister inom bygg- och anläggningsbranschen bland annat beträffande arbetsrättsliga villkor. Befintlig och kommande lagstiftning beträffande bland annat elektroniska personalliggare, arbetsrättsliga villkor i upphandling, utstationering samt arbetsgivardeklaration på individnivå är viktiga pusselbitar. Det är viktigt att olika aktörer syns tillsammans. Genom en ökad samverkan kan befintliga resurser utnyttjas effektivare för att förebygga och kontrollera efterlevnaden av det arbetsrättsliga regelverket. Regeringens uppdrag till Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket att under 2018-2020 utveckla ändamålsenliga och effektiva metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet är en välkommen utveckling men Anläggningsforum ser behov av ytterligare åtgärder.¹

¹ <https://www.regeringen.se/490cb7/contentassets/e50cf83645fc4d719c15c92c415003e4/uppdrag-om-metodutveckling-for-myndighetsgemensam-kontroll-for-att-motverka-fusk-regelovertradelser-och-brottslighet-i-arbetslivet/201702422arm-a201700678arm>

3. Kartläggning

Som ett led i att försöka medverka till att föra arbetet med dessa angelägna frågor framåt har en arbetsgrupp inom beredningsgruppen för Anläggningsforum genomfört en översiktlig kartläggning. Bland annat har det kartlagts vilka åtgärder som vidtagits i Norge och Finland för att skydda arbetstagar och verka för en sund konkurrens. Kartläggningen har gjorts utifrån en förhoppning att finna inspiration för förslag som skulle kunna införas i Sverige. Målsättningen med detta arbete är att Anläggningsforum ska kunna ställa sig bakom ett antal rekommendationer till såväl medlemmarna i Anläggningsforum som regering, riksdag och myndigheter, allt med syfte att komma till rätta med vissa av de problem som idag föreligger avseende uppföljning och kontroll.

Arbetsgruppen inser att nu aktuella frågor är komplexa. Denna kartläggning utgör endast en del av det arbete samtliga parter redan arbetar med löpande. Sannolikt krävs djupare analyser och avstämningar med andra berörda parter för att ta arbetet ytterligare vidare.

4. Svårigheter och utmaningar i fråga om kontroll och uppföljning

Idag finns vissa uppgifter som samtliga Anläggningsforums medlemmar, i egenskap av beställare, kan kontrollera, dvs såväl Trafikverket som alla huvudentreprenörer och övriga entreprenörer som anlitar underentreprenörer. Det vill säga beställare i olika led. Trafikverket följer i huvudsak upp huvudleverantören och led nedåt i kedjan genom huvudleverantören. Såvitt avser underleverantörer gör Trafikverket ibland egna stickprov t.ex. med hjälp av revisioner. Eftersom de största problemen oftast uppstår i leden nedanför huvudleverantören är BIs medlemmars kontroller och uppföljning av sina underleverantörer av mycket stor vikt för att åstadkomma regelefterlevnad och sund konkurrens. Sveriges Byggindustrier har nyligen kommit med en broschyr om tips och råd vad man ska tänka på vid anlitande av underleverantörer vilket är ytterligare ett positivt bidrag i arbetet för sund konkurrens.

Inom Anläggningsforum har följande svårigheter i fråga om kontroll och uppföljning identifierats i fråga om vad beställaren kan kontrollera:

- Huruvida korrekta löner betalas ut i enlighet med kontrakt och lagstiftning
- Huruvida rätt inbetalningar, på individnivå, sker av skatt och sociala avgifter
- Huruvida tvingande återbetalningar av löner och omkostnader förekommer
- Huruvida utstationerad personal med s.k. A1-intyg är anmälda i utstationeringsregistret hos Arbetsmiljöverket
- Huruvida inkomstskatt betalas i hemlandet vid utstationering när fast driftställe saknas i Sverige
- Huruvida sociala avgifter betalas i hemlandet vid utstationering
- Huruvida enskild person är utstationerad längre än tillåtna maximala två år

Redovisningen utvisar att det i vissa avseenden föreligger hinder och utmaningar för en sammanhållen helhetskontroll av flera viktiga aspekter av åtgärder som verkar för sund konkurrens. I detta sammanhang kan vara värdefullt att känna till ett nytt ställningstagande hos Skatteverket som gäller från och med den 6 mars 2019 vilket innebär att flera uppgifter på skattekontot nu omfattas av sekretess innebärande att uppgifter om bland annat saldo och in- och utbetalningar inte längre kan lämnas ut av Skatteverket. Inte heller uppgifter om obetalda skatter som lämnats över till Kronofogden kan lämnas ut.²

² <https://www.skatteverket.se/omoss/press/pressmeddelanden/2019/2019/skatteverketandrarbedomningomsekretessiskattekontot.5.8cd61f61691938ed1a1d5d.html>

I Norge och Finland har det vidtagits åtgärder för att på ett systematiskt sätt minimera möjligheterna till en felaktig hantering av regelverken. Detta genom såväl förebyggande åtgärder som kontrollfunktioner, se mer om detta nedan.

5. Översikt över åtgärder i Norge och Finland

Norge:

I Norge har regeringen satt en tydlig strategi mot arbetslivskriminalitet som togs 2015, vilken har reviderats i omgångar, senast den 5 februari 2019. I den ligger framför allt ett tvärfunktionellt samarbete mellan olika statliga myndigheter samt genomförande och uppföljning av åtgärdsprogram.

Exempel på förebyggande åtgärder.

- Skärpta regler för HMS-kort (motsvarigheten till ID06). Ingen får vistas på en arbetsplats utan HMS-kort. I korthet så måste såväl företag som individ finnas i alla nödvändiga register innan ett kort kan utfärdas överhuvudtaget.

Nedan beskrivs några av de register som arbetstagare måste finnas i oavsett om det är ett norskt eller utländskt företag som söker:

- Enhetsregistret - alla måste ha ett organisationsnummer
- Momsregistret
- Folkeregistret – personnummer för individen.
- Registrering som anställd i ansökande företag. Arbejdsgivar- och arbeidstagarregistret (Aa-registret). Alternativt Sentralskattekontoret för utenlandssaker.
- Inregistrerad i NAV registret (NAV är sammanslagen myndighet för sociala försäkringar och socialbidrag mm)
- Se mer på <https://www.hmskort.no/info/Guide.aspx#3-hvilke-register-må-en-være-registrert-i>
- SUA (servicecenter för utländska arbetstagare). På www.sua.no finns tydligt beskrivet allt vad som gäller för en arbetstagare som vill arbeta i Norge. SUA är ett tvärfunktionellt samarbete mellan norska motsvarigheterna till Arbetsmiljöverket, Polisen, Skattemyndigheten och Migrationsverket. De har även kontor på fem orter i landet. Det gör att en utländsk arbetstagare som vill arbeta i Norge får en god vägledning som gör det finns goda förutsättningar att hanteringen av rättigheter, skyldigheter, lagar och regler blir korrekt hanterade.

I övrigt håller en modell med effektivare sanktionsåtgärder vid avvikelser på att implementeras. Norge har nyligen reviderat handlingsplanen för dessa åtgärder.

Kontrollerande åtgärder:

- A-krimcenter. På 7 orter i landet har samlokaliserade A-krimcenter upprättats. De gör regelbundet besök på olika arbetsplatser. Dessa bemannas av Arbetsmiljöverket, Skattemyndigheten, Polisen och NaV, varför de har tillgång till alla nödvändiga uppgifter vid en revision på en arbetsplats.
- Statens Veivesen har inrättat en egen krimenhet som granskar sina egna projekt.
- Det är idag transparens när man loggar in på en arbetsplats med HMS-kortet så att vissa myndigheter kan se i realtid vilka som är på en arbetsplats. I offentliga upphandlingar ställs oftast krav på transparens.

Finland:

I Finland finns ett motsvarande kort som i Norge som benämns Valtti-kort. Beställningen skall göras med Bank-Id för att säkra identiteten. Det kan inte utfärdas om individens och bolagets skattenummer inte finns i registren. Arbetsgivaren skall själv sedan registrera byggplats, aktivera och avaktivera kortet i registret allteftersom arbetsplatsen byts. På varje kort finns Ean kod och skattenummer, så att kontrollerande myndighet lätt kan kontrollera individen vid ett platsbesök. Skattemyndigheten gör även revisioner och kontroller ute på arbetsplatserna så att alla på arbetsplatserna är registrerade på ett korrekt sätt. Det finns en rapportskyldighet för företagen löpande i förhållande till skattemyndigheterna.

6. Gemensamma åtaganden

Anläggningsforum förordar följande:

- a. att medlemmarna i Anläggningsforum har nolltolerans mot fusk. Medlemmarna förstärker det systematiska arbetet med kontroller av arbetstagarnas villkor, efterföljande av samtliga för konkurrensen relevanta regelverk samt sociala krav på våra arbetsplatser samt att överträdelser medför konsekvenser.
- b. att medlemmarna i Anläggningsforum medverkar till att påverka berörda myndigheter att inhämta erfarenheter från andra länder vad gäller förebyggande, kontrollerande och sanktionsåtgärder samt att relevanta åtgärder bör införas i Sverige i närtid.
- c. att relevanta uppgifter från myndighetsregister kan kopplas till nya ID06-kortet.

Stockholm 2019-04-01

Ali Sadeghi

Ordförande i Stygruppen för Anläggningsforum